

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

Nr. 3 / 2020

Kære Medlemmer

Der har i juni måned været debat i Helsingør Dagblad om Helsingør Bymuseum. Susanne Bloch Jespersen havde et læserbrev, i hvilket hun skrev, hvem eller hvad ”vækker Helsingør Bymuseum”. Debatten endte med en leder af Helsingør Dagblads nye chefredaktør Peter Hagmund-Hansen, som efterlyste en vision for Bymuseet. Ansatte fra museet bidrog til debatten med, at de er i gang, men at Værftsmuseet og Flynderupgaard tager ressourcerne i øjeblikket.

Der er ingen tvivl om, at Bymuseet trænger til et løft. I den sidste tid har jeg besøgt Aros, Gammel Estrup, Jelling og Kolding Slot. Alle steder var der tænkt på moderne elektronik til et publikum, der formodentlig ikke havde den store forhåndsviden. Men jeg har også besøgt Køge Bymuseum, hvor vi blev udstyret med apparater, der udelukkede enhver mulighed for at tale sammen.

Hvad skal Helsingør Bymuseum gøre? Gode råd er velkomne. Send gerne nogle ideer til mig, så skal jeg formidle dem.

Glem i debatten er, at vi har og har haft et meget skrivende museum. Kenno Pedersen har i sin tid som museumschef flittigt skrevet om Helsingørs historie. Det samme har den (næsten) pensionerede museumsinspektør Lars Bjørn Madsen.

Museernes årbøger giver megen ny viden om byen. På det sidste har Torben Bill-Jessen og Lone Hvass skrevet en bog om trolddom i Helsingør. I august udgiver Bente Thomsen og Kaj Madsen en bog om Karmeliterklosteret.

Der er grøde i formidlingen af byens historie. Men det er rigtigt, at Bymuseet har sovet sin Tornerose-søvn. Hvor er prinsen, der vækker hende?

Tom Sinding
Formand

Forsidebilledet

Rolighed. Kong Peders park. Foto: Charlotte Fenger.

FORENING & MUSEUM

Bente Thomsen (ansvh.)
Torben Bill-Jessen
Eva Arnsfelt
Iben Vyff

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk

Forening & Museum

udkommer med 4 numre
om året i februar, maj,
august og november.
Stof til bladet sendes til
btsnekkersten@gmail.com
Deadline for nr. 4/2020 er
torsdag 24.9.2020

Helsingør

Museumsforening

Formand: Tom Sinding
Næstformand: Torben Bill-Jessen
Kasserer: Flemming Jensen
Maibritt Bager
Charlotte Fenger
Ingrid Dora Jarnbjer
Elisabeth Thorsen
Bente Thomsen (suppleant)
Eva Arnsfelt (suppleant)

Foreningens hjemmeside:

www.helsingormuseumsforening.dk

Kontingent for 2020:
225 kr. for enkeltpersoner
275 kr. for par
575 kr. for firmaer
Betaling kan ske på:
Reg 2255 konto 1905639169
MobilePay nr. 307140
eller ved henvendelse på
Helsingør Bymuseum,
Sct. Annagade 36

Smørhullet set mod Stubbedamsvej med udsigt til Djævlebakken. Foto: Charlotte Fengler.

Kong Peders Park

Af Charlotte Fengler

Den grønne kile eller parkbue blev skabt af Peder Christensen, Helsingørs første folkevalgte borgmester i 27 år fra 1919-1946. Den fremsynede og karismatiske borgmester blev hurtigt kaldt ”Kong Peder”, og derfor kom parken også hurtigt til at hedde ”Kong Peders Park”. Området var tænkt som et fristed mellem de vidtstrakte boligkvarterer, som opstod efter kommunen købte og udstykkede resten af jordene.

Den grønne kile

Parken er anlagt i tidsrummet 1934-1943. Den strækker sig fra Gurrevej, krydser Kongevejen og fortsætter til Stubbedamsvej fra nord, i en moderat skrånende linje fra vest mod øst. Den bredeste og fyldigste del ligger syd for

Kongevejen. Parken er tegnet af havearkitekten Gudmund Nyeland Brandt, der også har tegnet Marienlyst Slotshave, Solbakken og Reberbaneparken.

En park bliver til

Første etape er anlagt ved opkøb i 1934 af jordene til Bergmandsdal, et område opkaldt efter ejeren af et tidligere teglværk. Helsingør kommune har derfor givet dette første parkområde navnet Bergmandsdal. En blind vej, som udgår fra Søndre Strandvej, bærer navnet Bergmandsdalsvej. Disse jorde, istidskløften og den udtørrede Stubbedam dannede ”Stubbedamsanlægget”, som stod færdigt i 1935. Denne del af parken strækker sig fra Fredericiavej til Stubbedamsvej og ligger mellem Århusvej og Tordenskjoldsvej. Af parkanlægget er denne del med

det stærkt kuperede terræn, dets stejle bakkeskrænter og istidskløften den mest imponerende. Her findes næsten alle danske træarter, og fra toppen af bakkerne er der udsigt over Øresund. Det er nok det bedst kendte område, kendt under betegnelsen ”Smørhullet”, som gennem tiderne har været meget benyttet til skøjteløb og bakkerne til kælkning. Næste etape blev opkøbt i 1943 af den gamle landejendom, Rolighed ved Kongevejen. Herefter kunne parken anlægges videre over Kongevejen til Gurrevej, hvor den noget smallere park er omkranset af villaers bagside og nyttehaver. Parken er i folkemunde blevet kaldt for Anlægget, Parken eller Lunden.

Smørhullet og andre kaldenavne

Når ordet Smørhullet nævnes, ved helsingoranere, hvad man taler om, selv om det kun er den sydøstligste del af parken, der går under det navn. Navnet kan formentlig henviser til, at man netop ved ”Store Stubbedam”, som er engarealer om sommeren, kan nyde synet af gule smørblomster om foråret.

”Store Stubbedam” i Smørhullet. Foto fra sidst i april 2019. Foto: Charlotte Fenger.

På nogle specialkort betegnes den mest kuperede del mod sydøst ud mod Stubbedamsvej og Århusvej som ”Smørhullet”, men på de officielle kort har det store område betegnelsen ”Store Stubbedam”. Lidt vest for ”Store Stubbedam” ligger ”Lille Stubbedam”, som har givet navn til Stubbedamsvej. Den blev anlagt i 1931-1934 på Nordbanens gamle jernbanespor. En beslutning, der omsider blev gennemført efter en del besvær og trækken i langdrag.

Områdets historie

I sidste del af 1800-tallet blev mange af Helsingørs talrige søer tørret ud, og der var ikke længere brug for vandre-servoarer. Efter 1864, hvor landet næsten svandt med en tredjedel, var der et stort behov for indvinding af land til dyrkning af afgrøder, oprettelse af boliger og andet. ”Lille Stubbedam” og ”Store Stubbedam” blev også kaldt for ”Lille Stolpedam” og ”Store Stolpedam”. Disse damme var i tidligere tider med til at forsyne Helsingør med fersk vand: Trykkerdammen lidt nordligere ud mod Øresund, dernæst Sidseledammene, henholdsvis ”Lille Sidseledam” og ”Store Sidseledam”, som lå på de lavtliggende arealer mellem den nuværende Stubbedamsvej og Rønnebær Allé, og Stubbedammene ”Store Stubbedam” og ”Lille Stubbedam”. Disse damme var en vigtig del af Helsingørs vandforsyning helt tilbage i Frederik 2.s tid. Vandet blev ført gennem rør af træ herfra til Kronborg, og samtidig var dammene kongelige fiskedamme. ”Det ferske Springvands Compagnie i Helsingør” fra 1680 le-

verede vand til en række velhavende borgere og til de mange skibe, der skulle runde Helsingør for bl.a. at betale Øresundstold. Selskabet hentede også vand fra disse damme. I 1894 overtog Helsingør by vandkompagniet, etablerede et vandværk ved Grønnehave og hentede vand fra undergrunden. "Lille Stubbedam" var i nyere tid og helt op til 1920'erne et inddæmmede vandreservoir med adgang fra Fredericiavej. En mindre del fungerer i dag som regnvandsbassin.

"Langeland"

Det smalleste stykke af parken findes mellem Fredericiavej og Kongevejen, omgivet af bebyggelse. Dette parkområde har kommunens gartnere meget betegnende givet navnet "Langeland". Fredericiavejs forløb er stort set identisk med Rørtangvej, en af de fire helt gamle adelsveje, som førte til og fra byen – i hvert fald ind til ganske tæt på Rønnebær Allé, som afbryder den gamle Rørtangvej, bebyggelserne mellem den samt den tidligere landsby Rørtang mod syd. Den gamle Rørtangvej blev også benævnt Gammel Gurrevej og Vangevejen. En rest af den afbrudte vej findes ved den gamle landsby Rørtang og munder ud i Kongevejen. Nuværende Peder Skrams Vej var tidligere en smal markvej, anlagt i slutningen af 1700-tallet og blev i 1920'erne til en blind villavej. Denne højderyg forbandt Kongevejen (færdiganlagt 1789) med førnævnte Rørtangvej. Ved Peder Skrams Vej blev fire boligblokke opført fra 1946-1949 med samme navn som vejen, belig-

"Langeland" fra Kong Peders Park. Foto fra sidst i april 2019. Foto: Charlotte Fengler.

gende mellem denne og "Langeland", det smalle parkstykke. Længe har man langs kanten kunnet se spor efter haveplanter, et vidnesbyrd om den form for havepleje, som parken tidligere bar præg af.

Landstedet Rolighed

Parkområdet på den anden side af Kongevejen er omkranset af Kircksvej, Kierboesvej og Mads Holms Vej. De gamle træer er et minde om den tidligere park, som tilhørte landstedet Rolighed. Sidst i 1700-tallet var der stor velstand blandt købmænd og skibsklarerere, og det blev skik at opføre landsteder. Rolighed var opført og ejet af Jean Jacob Claessen indtil dennes død i 1806. Han ejede også handelshuset Strandgade 93 og er bl.a. kendt for etableringen af Reberbanen i nuværende Lundegade. Af flere senere ejere kan nævnes Charles Fenwick, som også ejede Fairyhill samt Strandgade 85-87. Rolighed var omgivet af en storslået have, der tæt op til vor tid har haft en stor mængde frugttræer, omhyggeligt ordnede blomsterbede og sto-

Bebyggelsen "Rolighed" og gården "Rolighed".
Sylvest Jensen foto.

"Rolighed" i Kong Peders Park. Foto fra sidst i
april 2019. Foto: Charlotte Fenger.

re træer, hvoraf nogle stadig findes. Landstedet kom til at indgå i Kong Peders Park. Bebyggelsen Rolighed, som fik navn efter landstedet, blev opført fra 1946-1952. Landstedet blev nedrevet i løbet af 1960'erne og arealet inddraget i parken. På en strækning af den sydvestlige side af denne parkdel findes nyttehaver. En nabogrund mod sydøst tæt ved Rolighed var ejet af en af byens driftige købmænd, Niels Peter Kirck, som også havde handelshus og bolig i Strandgade 81-83. Den oven for nævnte Kircksvej henviser til ham. Arealet på landstedet blev benyttet til

dyrkning af grøntsager samt til græsning for virksomhedens heste. Senere blev arealet anvendt til gartneri og siden til småindustri, og først sent kom dette areal til at indgå i parken.

"Lille Rolighed"

Den sidste del af parken fra Mads Holms Vej op mod Gurrevej kaldes i folkemunde for "Lille Rolighed". Den er omkranset af Chr. Rasmussens Vej og "Negerlandsbyen", som det fine og bevaringsværdige byggeri bliver kaldt for af helsingoranere. Der er tvivl om årsagen til navnet på bebyggelsen, men det er det navn, som er kendt og som hænger ved. Bebyggelsen blev opført for "Andelsbyggeföreningen Helsingør" i 1921 af arkitekten Karl Zandersen.

Aktiviteter i Smørhullet

Om vinteren, hvis vejret tillod det, blev "Store Stubbedam" overrislet med henblik på skøjteløb. Gennem mange år var det en selvfølge om vinteren, men en hel del år har det ikke kunnet gennemføres på grund af milde vintre. "Djævlebakken" var en yndet kælkebakke for de modigste og dristigste. Bakken var stejl, og nogle kom da også galt afsted. Den ligger på det sidste højdedrag ved istidskløften ud mod Århusvej og Stubbedamsvej på det sydøstligste sted i parken. På et tidspunkt lod man vegetationen gro, så kælkning blev umulig. I dag er bakken helt vokset til.

Spor efter den kolde krig

I Smørhullet blev en bunker med kommandocentral på ca. 100 kvm indviet

"Lille Rolighed" - den nordvestlige del af Kong Peders Park med udsigt til "Negerlandsbyen". Foto taget sidst i april 2019. Foto: Charlotte Fenger.

d. 18. januar 1954. Den høje mast viser beliggenheden ved den første indgang fra Fredericiavej, ikke langt fra Stubbedamsvej. Luftværnssirener skulle advare befolkningen i tilfælde af fjendtlig aktivitet. Efter 1993 blev anlægget gradvist mindre benyttet. Det blev nedlagt som kommandocentral i 2003, men anlægget eksisterer stadig. Det er omtalt i en artikel fra "Forening & Museum", nr. 4, 2018: "Den kolde krig i Smørhullet" af Ole Birket-Smith.

Masten i Smørhullet. Foto taget sidst i april 2019. Foto: Charlotte Fenger.

Barndoms minder fra Helsingør i 40'erne og 50'erne

Af Ole Bjørn Rasmussen

Et barndoms- og ungdomsminde

Det er utroligt hvad man finder, når man rydder lidt op. Jeg har fundet min gode gamle lærekontrakt fra 1955 med Købmand Svend E. Reichhardt på Torvet. Den er underskrevet den 13. maj 1955 af min morfar. Jeg kan se jeg skal

Forfatteren med sin mor omkring 1945-46.
Foto i privat eje.

starte med kr. 159,00 om måneden det første år stigende til 239,00 det fjerde år, samt at jeg får 3 ugers ferie. Det sætter jo minderne i gang.

Barndommen

Men lad os begynde med min begyndelse. Jeg så dagens lys i september 1940, min mor hed Britha, hun var 20 år og dengang ansat som køkkenpige på Sundkroen. Min far hed Erik og var tjener samme sted. Hvor gammel han var, har jeg ingen ide om, men gift blev de, nok fordi de ventede mig, det var vel nærmest normen dengang. De flyttede til København, hvor jeg blev født på Rigshospitalet. Ægteskabet varede kort, og jeg var hurtigt tilbage i Helsingør, hvor jeg blev sat i pleje hos min kære mormor og morfar, der boede Lundegade 14 b i stuen th. i det nu hedengangne "Aldersro", der jo ikke ligefrem indeholdt luksusboliger. Det var små lejligheder, med lokum over gården i vaskehuset, men sådan var jo mange af boligerne i Helsingør tilbage i 1940'erne. Jeg husker "Aldersro" som et godt sted at bo, jeg var jo heller ikke vant til andet. Der var fire opgange á 5 lejligheder, og to lejligheder i stuen, som både havde udgang til gården og til gaden. De bestod af et køkken med komfur, et soveværelse og en stue. Den ene af stuelejlighederne i hver opgave havde et rum under trappen til

første sal. Det blev mit værelse, det var ikke stort, der kunne stå en barne-seng, men det var mit. På førstesalen var der tre lejligheder, som bestod af en stue og et køkken, i den ene var der ikke indlagt vand. Og som i de fleste lejligheder på den tid, var der selvfølgelig kun koldt vand og kakkelovn. Da det kun var stuelejlighederne, der havde adgang til gården, må det ha' været noget af en plage, når alle andre skulle hele vejen uden om huset for at komme på lokummet, som der var 3 stykker af i gårdens vaskehus, men alt bli'r jo en vane, og så var der jo noget der hed en potte. For en lille knægt som mig var det især i vinterhalvåret, hvor det var mørkt, ret uhyggeligt at gå på toilettet gennem et mørkt vaskehus med en Nefalygte, som eneste selskab,

det gav mange uhyggelige fantasier, så man kom hurtigt både ind og ud. Det er begrænset, hvor meget jeg kan huske fra de første år af mit liv, men jeg kan huske, at tyskerne hen under slutningen af besættelsen havde besat Lundegade Skole. Jeg kan huske, at de elskede flødeskum, som de købte oppe i ismejeriet i Kongensgade. Jeg kan også huske, at jeg stod på en bunkers på havnepladsen sammen med min mormor, da den danske brigade kom hjem fra Sverige. Jeg havde en onkel, der var i brigaden, og så husker jeg, at de smed cigaretter og tyggegummi i grams til alle de hungrende danskere.

Lappen

En hel del af min tidlige barndom tilbragte jeg ude på Lappen, i num-

Lappen 30. Foto: Museerne Helsingør.

Edward Poul Bay Møller med sin kone foran Lappen 30. Parret er forfatterens tipoldeforældre. Foto i privat eje.

Interiørbillede fra Lappen 30. Bemærk forhøjningen ved vinduet. Det er billeder af forfatterens tipoldeforældre på væggen. Foto i privat eje.

mer 30 hos min oldefar Harald Ludvig Møller. Huset havde været i familiens eje i mange år. Familien skulle have haft en fortid som færgemænd. Min tipoldefar Edward Poul Bay Møller boede der før ham. Han havde været med i krigen i 1864, hvor han havde fået en medalje af en slags, den findes et eller andet sted i familiens eje. Det var et utroligt spændende gammelt hus, fyldt med masser af interessante ting, der i dag ville være guf for en antikvitetshandler. Jeg kan huske, at i en af stuerne ud mod Lappen var gulvet hævet ved vinduerne, så man i kurvestolene, der stod der, i gadespejlet kunne sidde og følge med i gadens liv. En af mine store fornøjelser derude var, at min oldefar havde en meget stærk kikert. Den var så stærk, at man kunne følge med i livet på den anden side af Sundet. Så havde han også et gammelt

spændende leksikon, som jeg fik meget tid til at gå med at læse i. Det var spændende læsning om for mig ganske ukendte dyr og lande. Det var fra dengang, hvor man endnu ikke fyldte leksikoner med fotografier, men med tegninger og stik. En hel del år senere sad jeg og kikkede i en af Kenno Peder-sens bøger om Helsingør. På et par interiørbilleder fra en gammel stue så jeg pludselig min tipoldefar og tipoldemor's billeder hænge på væggen. Det viste sig at billederne var fra Lappen 30. En anden sjov ting er, at beboerne på Lappen i de gode gamle dage havde have, der hvor der nu er campingplads og et stykke ud i Øresund. Stykket i Øresund forsvandt under en storm. I min tid havde de dog kun have på landsiden af Hornbækbanen, pladsen ned mod stranden var cirkusplads, hvor jeg i min barndom har set

mange cirkusforestillinger, både som betalende og ikke betalende gæst.

Midgårdsvej

Min morfar købte i slutningen af 40'erne en kolonihavegrund på Midgårdsvej. Området var dengang udlagt til kolonihaver og lå derfor et godt stykke udenfor byen. Byen sluttede dengang ved Hamlets Vænge, derfra måtte man gå gennem moserne og over markerne, hvis man ikke ville gå ad Esrumvej. Der lå en gård langt ude på marken, den er i dag et af husene på Gefionsvej. Min morfar byggede et lysthus på grunden med et godt gammeldags das. I lysthuset boede vi hele sommerhalvåret fra april til september – min mormor og morfar, min lillesøster Sussi og jeg. Der var ikke meget plads: 3 små rum, det var ikke noget problem, vi var jo kun indendørs når det var dårligt vejr. Madlavningen stod min mormor for. Det foregik på et enkelt primusapparat, min mormor var fra landet, og havde været i huset og køkkenet mange steder i sin ungdom, så hun havde ingen problemer med enkel husførelse, hun brugte f.eks. køjerne som hokasse. Min mormor sov på en harmonikaseng i køkkenet, min morfar i underkøjen og Sussi og jeg i overkøjen med hovedet hver sin vej. Det var en pragtfuld tid, haven var fyldt med æble-, pære-, blomme- og kirsebærtræer, der var frugtbuske af alle slags og masser af grøntsager, det var dengang haveejerne var selvforsynende med frugt og grøntsager, senere blev det hele jo til græsplæner og blomster. Jeg mindes med glæ-

de jordbær hver dag hele jordbærsæsonen, stikkelsbærgrød og æblegrød. Samtidig gik vi også i skole hver dag, og når jeg skriver gik, mener jeg gik. Når man boede nærmere end to kilometer fra skolen, måtte man ikke cykle til skole, næh man skulle gå, og vi boede desværre ca. 200 meter fra 2 km-stenen, jeg tror den stod oppe ved Kingosvej. Min morfar byggede senere et helårshus på grunden, så hele min teenagetid boede jeg på Midgårdsvej, dog ikke i huset men i det gamle lysthus. Der kunne være koldt om vinteren, men så måtte man ha' gang i petroleumsøvn. Om sommeren var der til gengæld dejligt.

Avisbud på Dagbladet

Dengang var vi alle avisbude eller bybude i vores fritid. Det er lidt synd, at der ikke er helt de samme muligheder for de unge i dag. Jeg kan huske, at jeg begynde at gå med Helsingør Dagblad, da jeg var omkring 10-12 år. Min første rute var lidt speciel – jeg gik med Dagbladet til alle byens barbørsaloner, de skulle jo ha' deres avis hurtigt, så kunderne havde noget at læse i, når de sad og ventede. Derudover var der selvfølgelig Rådhuset og andre af byens vigtige kontorer, ikke mindst Wiibroe. På deres kontor var der en lang skranke. Jeg gik altid helt ned for enden af skranken og lagde avisen, så var der en mulighed for, at de opdagede mig og spurgte, om jeg ikke ville ha' en sodavand. Det var dagens oplevelse at få en appelsinvand, som dengang hed Messina, for sodavand var ikke noget, man var forvænt med

Skolebillede af forfatteren. Ca. 1950.
Foto i privat eje.

hjemmefra. Jeg havde altid to ruter. På en af ruterne skulle jeg opkræve betaling for avisen, det var ikke altid lige sjovt, og måske var sådan en lille knægt som mig ikke lige den bedste opkræver, men det gik da. De fleste mennesker var søde og rare og betalte, men der var også nogle imellem, som var svære at får pengene ud af. Når jeg tænker tilbage, så var det vel lidt farligt at lade sådan en lille knægt være pengeopkræver, men dengang tænkte man ikke over det som noget specielt,

det var bare noget man gjorde, det var nok ikke gået i dag. Ka' I se overskriften for jer: "Barn slavearbejder som pengeopkræver for den populære Helsingør avis Helsingør Dagblad". Pengene skulle jeg selvfølgelig aflevere til Frøken Lind, der i øvrigt boede nede på Stengade i "Striens" gård på første sal i det gamle bindingsværkshus.

Koksslæber og bybud

Dengang var mange af byens lejligheder kakkellovnsfyrede, så et ekstrajob for mange af os drenge dengang var at bære koks op fra kælderens. Flere vintrere i træk bar jeg koks op til en doktor Jessen, der boede på anden sal på Stengade og en danselærerinde Frøken Lypke samme sted.

Efter avistiden blev jeg bydreng hos Otto Poulsen i hans materialisthandel i Bjerregade ved Torvet.

Der lærte jeg at køre på Longjohn. Min første tur var med en sæk med et eller andet, der skulle helt ud til Hestens Bakke eller deromkring, det var langt uden for byen i starten af 50'erne. Jeg må indrømme, at jeg måtte gå hele vejen, det var umuligt for mig at køre på den cykel med læs, men så tog jeg også revanche hele vejen tilbage ned ad bakken til byen. Fra den dag havde jeg ikke problemer med at køre på longjohn'en.

Udsnit af forsiden til bogen. Bondefamilie, malet af Adrien Jansz von Ostade 1673.

Trolldomsprocesser i Helsingør

De flittige forskere og forfattere Lone Hvass og Torben Bill-Jessen har for nylig udgivet en bog, *Trolldom i en dansk købstad*, om de gruppevækkende trolldomsprocesser i Helsingør i 1625-26. De førte til, at otte fattige kvinder fra de dårligst stillede sociale lag i Helsingør efter en lang og opslidende retsproces blev brændt på bålet for at have tjent djævelen. Så omfattende processer på så kort tid kendes ikke fra nogen anden dansk by.

Bogen bygger på forhørsprotokoller, tingbøger og kæmnerregnskaber, som både oplyser om retssagerne og om dagliglivet blandt de fattigste af Helsingørs indbyggere. Arkivmaterialet ligger i transkriberet form på Helsingør Muse-

ernes arkiv, men har aldrig været gennemgået og offentliggjort. Lone Hvass og Torben Bill-Jessen har brugt fire år på at arbejde sig gennem stoffet, og det er et stort skridt, at det nu er blevet formidlet til en større kreds.

Bogen, som er på 310 sider, forhandles på Bymuseet og koster 295 kr.

Hvis bogen giver lyst til at vide mere om trolldomsprocesserne i Danmark og Europa i 1500- og 1600-tallet, kan det anbefales at besøge det nyåbnede museum HEX! i Ribe. Maren Splids, som er den mest kendte af de danske kvinder, der blev anklaget og dømt for trolldom, boede i Ribe og blev brændt på bålet dér i 1641.

Foredrag

Helsingør Museumsforening arrangerer i vinteren 2020-2021 seks foredrag. De foregår altid den sidste lørdag i måneden. Foredragene begynder kl. 14.00 og foregår i Smedenens Hus, Strandgade 46, Helsingør.

Medlemmer har gratis adgang, andre betaler en entré på 50 kr.

Lørdag den 26. september 2020

Maria Rehling Refer:

”En oplyst borger i Helsingør i første halvdel af 1800-tallet” – belyst gennem Børge Reiersen Lunds efterladte papirer.

Maria Rehling Refer.

Færgemand og brændevinsbrænder Børge Reiersen Lund blev født i 1784 og døde i 1858, og han levede hele sit 74-årige liv i Helsingør i Sundtoldtidens sidste æra. B.R. Lund kan betragtes som et idealtypisk eksempel på en oplyst borger, som formåede at reflektere sit liv på skrift. Ved sin død efterlod han sig en række papirer, som er bevaret gennem seks generationer. De efterladte papirer repræsenterer flere forskellige genrer: en slægtsbog, en dagbog, tre breve og en levnedbeskrivelse. Der er tale om såvel et personalhistorisk som kulturhistorisk kildemateriale, idet det dels afspejler B.R. Lunds personlige liv, dels livet i Helsingør, ligesom nationale begivenheder omtales. Kildematerialet foreligger ordret transskriberet og er forsynet med en introduktion til perioden og til hver enkelt kilde. Det er dette materiale, som her skal fremlægges. Maria Rehling Refer er cand.mag. i dansk og minoritetsstudier og master i teologi.

Færgemand og brændevinsbrænder Børge Reiersen Lund blev født i 1784 og døde i 1858, og han levede hele sit 74-årige liv i Helsingør i Sundtoldtidens sidste æra. B.R. Lund kan betragtes som et idealtypisk eksempel på en oplyst borger, som formåede at reflektere sit liv på skrift. Ved sin død efterlod han sig en række papirer, som er bevaret gennem seks generationer. De efterladte papirer repræsenterer flere forskellige genrer: en slægtsbog, en dagbog, tre breve og en levnedbeskrivelse. Der er tale om såvel et personalhistorisk som kulturhistorisk kildemateriale, idet det dels afspejler B.R. Lunds personlige liv, dels livet i Helsingør, ligesom nationale begivenheder omtales. Kildematerialet foreligger ordret transskriberet og er forsynet med en introduktion til perioden og til hver enkelt kilde. Det er dette materiale, som her skal fremlægges. Maria Rehling Refer er cand.mag. i dansk og minoritetsstudier og master i teologi.

*Børge og Johanne Elisabeth Reiersen Lund.
Foto i privat eje.*

Martin Davidsen. Foto: kelterphotography.

Lørdag den 31. oktober 2020

Martin Davidsen:

Danskernes alkoholforbrug i 1600-tallet

Mand er ej ærlig, om ej han drikker –
drukvaner i 1600-tallet

”Et menneske, som ikke drikker hver dag, er ikke ærligt”.

Op gennem historien har danskerne altid haft ry for at gå godt til flasken. Lyt til vaner og uvaner, drikkevaner for høj som lav, fine og usle, soldater og håndværkere, borgerskab og adelens fornemheder. Dette foredrag tegner danskerne som folk og sætter spor den dag i dag. Det er en fortælling om drikkevaner op gennem historien – i 1600-tallet var øl sundere end postevand. Uden øl gik verden i stå. Martin Davidsen er forfatter og foredragsholder samt bosat i Helsingør. Han har særligt interesseret sig for 1600-tallets Danmark – tiden omkring enevældens indførelse i 1660, og har skrevet en række bøger, hvis handling er henlagt til 1600-tallets krige og intriger.

Jacob Isager.

Lørdag den 28. november 2020

Jacob Isager:

”Plinius den Ældre. En romers syn på græsk og romersk kunst.”

I januar 2020 udkom med titlen ” En antik kunsthistorie” Jacob Isagers oversættelse med indledning og kommentarer af de bøger af Plinius den Ældres Naturhistorie (fra ca. år 77), der omhandler hans meget omfattende behandling af græsk og romersk kunst og arkitektur. Hans stoiske natursyn tilsiger ham bl.a. at rette kritik af det overforbrug af naturens ressourcer, som overklassen er skyld i i deres selvviscenesættelse. Det skaber en interessant diskussion af (politisk) brug og misbrug af kunst og af romersk mentalitet versus den græske.

Jacob Isager er forhenværende docent, dr.phil. Han blev i 1969 cand.mag. i klassisk filologi fra Aarhus Universitet. I 1973 ansat som lektor og senere docent ved Institut for Klassiske Studier på Odense Universitet/nu Syddansk Universitet. Han har også været direktør for Det Danske Institut for Videnskab og Kunst i Rom samt formand for Folkeuniversitetet i Odense.

Returadresse: Helsingør Museumsforening
v/ Bente Thomsen, Roret 227, 3070 Snekkersten

Lappen ca. 1960. Foto Helsingør Museer.